

ČESTNÝ DOKTORÁT PU PREVZAL HISTORIK DIENES DÉNES

Prešov, 5. máj 2025

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Foto zo slávnosti: Andrej Schlank

Maďarský univerzitný profesor Dr. habil. Dienes Dénes, PhD., sa stal nositeľom čestného akademického titulu Doctor honoris causa, ktorý mu udelila Prešovská univerzita (PU) v Prešove. Pri tejto príležitosti sa 5. mája 2025 vo dvorane Evanjelického kolégia v Prešove konala slávnosť.

„Pán prof. Dr. Dienes Dénes je významným súčasným cirkevným historikom a historikom minimálne stredoeurópskeho formátu. Je autorom takmer dvoch desiatok

vedeckých monografií a podobného počtu pramenných edícií, najmä k dejinám reformácie, reformovanej cirkvi, vzdelanosti a školstva na tomto území. Ako prvý spracoval problematiku švajčiarskej alebo druhej reformácie na území Zemplínskej stolice, ako aj históriu škôl, knižnej kultúry a vzdelanosti na tomto teritóriu v ranom novoveku, pričom odhalil mnohé historické fakty z dejín viacerých východoslovenských miest a obcí a svojimi pramennými edíciami sprístupnil rozsiahly pramenný materiál našim historikom. V mnohom sa zaslúžil o poznanie cirkevných a kultúrnych dejín územia východného Slovenska v období raného novoveku,“ vyzdvihol prácu oceneného historika Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., rektor PU.

Vedecká rada PU na svojom minuloročnom decembrovom zasadnutí tajným hlasovaním rozhodla udeliť mu tento čestný titul, keďže ide o historika medzinárodného formátu, ktorý sa už viac ako štyri desaťročia venuje výskumu cirkevných, duchovných a školských dejín obdobia raného novoveku, s dôrazom na teritórium dnešného severovýchodného Maďarska a východného Slovenska. „Rovnako ako vysokoškolský pedagóg na Reformovanej teologickej univerzite v Blatnom Potoku už viac desaťročí udržiava úzke kontakty s našou univerzitou, zúčastnil sa mnohých vedeckých konferencií, posudzovania kvalifikačných postupov aj publikačných aktivít našej univerzity,“ zdôraznil rektor PU Peter Kónya, pričom pripomenul aj skutočnosť, že prof. Dénes už dlhodobo „vytvára podmienky pre výskum našich doktorandov aj kolegov v archíve a knižnici Reformovaného kolégia a akademické výmeny študentov“.

Ocenený prof. Dienes Dénes sa na slávnosti prihovril prednáškou pod názvom *Vranov – mesto v hornom Zemplíne*.

Čestný titul „Doctor honoris causa“ je najvyšším ocenením, ktoré môže akademická inštitúcia udeliť. Univerzita ho udeľuje poprednej osobnosti, ktorá svojím dielom podstatne prispela k šíreniu myšlienok humanizmu, demokracie a porozumenia medzi národmi, a to v oblasti vzdelávania, vedy, umenia alebo politiky. Táto osobnosť významom a dosahom svojho diela a pôsobenia prekročila hranice krajiny, v ktorej pôsobí, a zaslúžila sa o rozvoj vzdelávania, vedy a kultúry.

Prof. Dienes Dénes sa narodil 2. novembra 1956 v obci Alsóvadász v Abovskej (Boršodsko-Abovsko-Zemplínskej) župe. Po absolvovaní základnej školy v rodisku a stredoškolských štúdiách v Miskolci študoval v rokoch 1979 – 1985 na Reformovanej teologickej akadémii v Debrecíne (dnes Debrecínska teologická univerzita / Debreceni Hittudományi Egyetem). Po ukončení štúdia bol v roku 1985 ustanovený za reformovaného kňaza. V nasledujúcom desaťročí pôsobil v kňazskej službe vo viacerých cirkevných zboroch.

V rokoch 1988 a 1989 bol katechetickým lektorom pre Boršodský reformovaný seniorát a od roku 1991 do roku 1994 vykonával funkciu hlavného tajomníka Abovského seniorátu reformovanej cirkvi. Ešte ako zborový farár a seniorátny tajomník sa venoval vedeckej práci a výsledky svojich výskumov publikoval vo vedeckých časopisoch. V rokoch 1995 – 1997 absolvoval doplnujúce vzdelávanie z archívnictva a novovekej latinskej paleografie na Filozofickej fakulte Univerzity Lóránda Eötvösa (ELTE). V roku 2001 ukončil štúdium učiteľstva pedagogiky na Filozofickej fakulte Vedeckej univerzity Lajosa Kossutha v Debrecíne a v tom istom roku promoval aj z odboru učiteľstvo náboženstva na Debrecínskej reformovanej teologickej univerzite.

prof. Dienes Dénes prednáša na tému Vranov – mesto v hornom Zemplíne

Foto: Andrej Schlank

Medzitým na tej istej univerzite absolvoval doktorandské štúdium teológie. Po odchode z kňazskej služby pôsobil ako cirkevný archivár a vysokoškolský pedagóg. Od roku 1994, počas viac ako dvoch desaťročí, do roku 2015, vykonával funkciu riaditeľa Archívu Reformovaného kolégia v Sárospataku. Už v roku 1995 sa stal odborným asistentom na Reformovanej teologickej akadémii v Sárospataku, od roku 1998 jej profesorom a vedúcim katedry cirkevných dejín. Túto funkciu vykonával do roku 2015, keď bola akadémia transformovaná na Reformovanú teologickú univerzitu v Sárospataku. Dodnes na nej pôsobí ako profesor a vedúci ústavu cirkevných dejín.

Od roku 2000 je riaditeľom Cirkevno-historických zbierok (archív, knižnica, múzeum) Reformovaného kolégia v Sárospataku. Počas svojho pôsobenia na Reformovanej teologickej akadémii, resp. Reformovanej teologickej univerzite v Sárospataku, vykonával opakovane úrad jej rektora a prorektora. Prof. Dénes pôsobí vo vedení redakčných rád viacerých vedeckých cirkevno-historických časopisov. Rovnako je členom niekoľkých vedeckých spoločností. Taktiež získal viacero vyznamenaní a ocenení, z nich za najvýznamnejšie sa dajú považovať: Károli Gáspárdíj (Cena Gašpara Károliho, 2005), Comenius-emplékérem (Komenského pamätná medaila, 2006) a Magyar érdemrend lovagkeresztje (Rytiersky kríž Maďarského záslužného rádu, 2024).

Prof. Dienes Dénes je autorom viac ako dvesto vedeckých a odborných prác. Z nich publikoval 17 vedeckých monografií, zostavil 233 knižných prác, napísal 38 článkov vo vedeckých časopisoch, päť konferenčných príspevkov a 66 ďalších vedeckých publikácií. Na svoje práce eviduje 657 nezávislých citácií. Vedeckovýskumnej činnosti v oblasti cirkevných dejín a dejín školstva sa venuje už štyri a pol desaťročia. Vo svojich prvých bádaniach a publikáciách kládol dôraz na regionálne dejiny, ktoré sa však neobmedzovali len na užší okruh cirkevného života, ale reflektovali aj spoločensko-vedné súvislosti. Na území niekdajšieho historického Horného Uhorska sa mu v priebehu výskumu podarilo odkryť mnohé neznáme udalosti, procesy či skutočnosti, predovšetkým v kultúrnych súvislostiach, čiastočne v cirkevno-historickom či duchovno-historickom priblížení. Najdôležitejšie výsledky výskumu sa týkajú najmä poznania procesu, ako sa na veľkom území bez kráľovských miest stali zemepanské mestá poprednými nositeľmi a mecenasmi kultúrneho života. Medzi takýmito jeho prácami dostalo veľký dôraz zemepanské mesto Vranov, jeho kultúrny vývin a pôsobenie v období neskorého humanizmu. Podobne zaujímavou ako hornozemplínsky región je oblasť Užskej stolice. Rovnako treba vyzdvihnúť jeho vklad do poznania dejín vzdelávacích inštitúcií, ktorý sa týka najmä reformovaných škôl regiónu, predovšetkým Reformovaného kolégia v Blatnom Potoku. Aj v tejto oblasti má výsledky v podobe monografií. Významné sú takisto jeho práce z dejín teológie a milosrdenstva. Jeho práce z dejín duchovna a mentality ďalej podnecovali formovanie výskumu reformovanej identity.